

Grafiek 2.9: aantal burgerlijke huwelijkssluitingen per 1.000 inwoners van 1946 t/m 2001 in Nederland (doorgetrokken), Duitsland (gestippeld) en België (gestreept).

	1950 t/m 1974		1975 t/m 1999		afname
	/1.000	σ	/1.000	σ	
Nederland	8,554	0,502	6,003	0,509	29,82%
Duitsland	8,356	1,123	5,733	0,415	31,39%
België	7,398	0,405	5,929	0,830	19,86%

kwarteeuwcijfers burgerlijke huwelijkssluitingen per 1.000 inwoners.

De cijfers hierboven tonen dat de animo voor het huwelijk in Nederland vrijwel net zo sterk daalt als in Duitsland, duidelijk sterker dan in België. De standaarddeviaties (σ) suggereren verder dat in het laatste kwart van de vorige eeuw de huwelijkssluiting in Nederland meer in beweging was dan in Duitsland maar minder dan in België.

Maakt de eerste huwelijkssluiting moeilijke tijden door, de tweede bloeit als nooit tevoren. Grafiek 2.10 toont dit: meer dan ooit komt trouwen eind jaren negentig op *hertrouwen* neer.

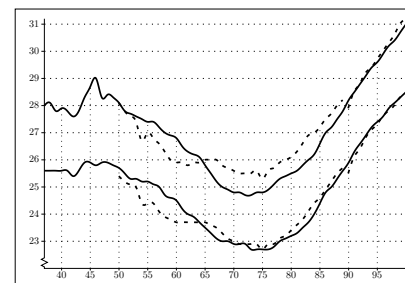
Grafiek 2.10: burgerlijke huwelijkssluitingen waarin beide partijen voor de eerste maal trouwen, Nederland van 1900 t/m 1998 (doorgetrokken) en België van 1947 t/m 2000 (gestreept).

Naar West-Europese maatstaven gemeten komt Nederland met ruim 73% wederzijds eerste huwelijkssluitingen in 1998 niet extreem laag uit de bus.

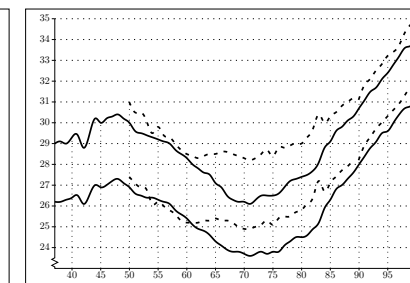
Evenwel gaat inmiddels al in meer dan een kwart van de gevallen iemand op herhaling. Voor een onderzoek naar de beleving van de huwelijkssluiting (bijv. als overgang naar een *nieuwe* fase) is dit een gegeven van gewicht.

De huwelijkssluiting valt steeds later op de levensas

Het almaar grotere aandeel tweede huwelijkssluitingen drijft de gemiddelde leeftijd op de trouwdag de laatste jaren sterk op. Toch verklaren de tweede huwelijken niet heel deze stijging. Ook de gemiddelde leeftijd bij het sluiten van het eerste huwelijk blijkt namelijk sterk te stijgen (zie grafiek 2.11).

Grafiek 2.11: gemiddelde leeftijd op de trouwdag bij de eerste huwelijkssluiting, Nederland (doorgetrokken) en Duitsland (gestreept), van 1937 t/m 2000; boven: bruidegom; onder: bruid.

Grafiek 2.12: gemiddelde leeftijd op de trouwdag, Nederland (doorgetrokken) en Duitsland (gestreept), van 1937 t/m 2000; boven: bruidegom; onder: bruid.

Over een langere periode beschouwd valt de toename van de gemiddelde leeftijd veel kleiner uit. De jaren zestig en zeventig zijn in deze namelijk zeer uitzonderlijk. Dat blijkt vooral wanneer ook de negentiende eeuw in de beschouwing wordt meegenomen. Noorwegen houdt deze cijfers al heel lang bij. Over zo'n lange spanne gezien vallen, zie grafiek 2.13, de jaren zestig en zeventig nog meer uit de toon. De casus Noorwegen is overigens zeer interessant, daar Nederland inzake huwelijk en gezin Noorwegen verregaand volgt.¹¹

Over een langere periode bezien is de stijging van de gemiddelde leeftijd dus kleiner dan dat het zich in eerste instantie laat aanzien. Nochtans is niet te loochenen dat het jawoord, ook het eerst gegeven jawoord, gemiddeld steeds later klinkt. Het beeld van de huwelijkssluiting als afsluiting van de adolescentie en overgang tot de volwassenheid is zodoende duidelijk aan bijstelling toe. De passage is inmiddels kennelijk van een andere aard.

Steeds meer jongeren gaan na het verlaten van het ouderlijk huis eerst een tijdje alleenwonen. Dit hoeft niet te betekenen dat ze geen relatie hebben, maar eerder dat ze er de voorkeur aan geven eerst een eigen huishouden te voeren. Meestal is het alleenwonen dan ook een tijdelijke fase. Dit valt vooral bij hoger opgeleiden

¹¹ Lonkt poldergezin naar fjordmodel, in: *Index* 5(1998)10, 2–3; *Relatie- en gezinsvorming in Nederland en Noorwegen*, in *MndSt* 46(1998)11, 12–23.